

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Király-utca 25 sz., reklamációk, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtárhöz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rácz Mihály egyf. pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyáskirály-tér Bánffy-palota intézendők.

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négysz. cm.) 6 k., féloldal 3 k., negyed oldal 1 k. 50 f. Egyesületi tagok és fél-éves hirdetőknél 10%-al, egész éves hirdetőknél 15%-al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KÉZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felelős szerkesztő: **Ványolós Miklós.**

A kaptár-kérdés.

— Irta : Bakcsay Sámuel. —

E b. lapok ápril havi 4. számában «Sapho» a méhészetre nézve igen nagybecsű és még igen igen sokszor felteendő kérdést tesz a méhészekhez »Ujból a kaptár-kérdés« czim alatt.

Bár igen sokféle kaptár van már, mégis napról napra újabb kaptárak találtatnak fel. Sajnos, de igaz, hogy akinek 2 család méhe van, az már új kaptáron töri a fejét. Sapho 21 félet említ fel, de mennyi van még ezen felül? És a sok kaptár mellett megvan csaknem minden méhészből a vágy jobb, tökéletesebb után. Szükség van tehát »a kaptár-kérdésre«.

Évekkel ezelőtt összehivattak a jelesebb méhészek, a hazánkban legmegfelelőbb keret megállapítása végett. Ezért volt ugyan összehíva, de a cél az volt, hogy a már nagyban készített Berlepsch-féle keretet fodadtassák el s mondják ki országos méretűnek. Ma már igen sok országos méret van, szükség van tehát folytonosan azon kérdésre, milyen méretű keret volna a legjobb? De nemcsak a keretméretre kell figyelniünk, hanem arra is, miként használhatjuk a legjobbat keret a legzűszörűbben?

Igen sajnálatra méltó, hogy a méhészek általában igen sokat hisznek magukról, aki valamely véleményt nyilvánít, azt a legelősebben, el lehet mondani, művelt emberhez nem méltó szavakkal

akarják elnémitani, holott a méhészetben oly mély titkok vannak még ma is, hogy csak többek megfigyelésének közlése mellett haladhatunk előre.

Méltó a felvetett kérdés, hogy legjelesebb méhészeink is közölnek e tárgyban véleményüket, de talán éppen azok fognak hallgatni, akikről legtöbbet tanulhatnánk.

Én a következőkben mondom el a feltett kérdésre feleleteimet

1. A méhtartó kiscgazdákat ne tanítsuk mi erővel a keretes kaptárral való méhészkedésre, méhészkedjenek ők ingatlan építményü kasokkal, de helyesen, ne rajzoltassák agyon jó törzseiket, elégedjenek meg a korán rajzó családától 2 rajjal, a későbbben rajzótól egygyel. Ezt a legegyszerűbben végrehajtják, ha a rajt, a rajzott törzs helyére teszik, több rajat nem fog adni.

2. Meg kell tanítani őket, hogy nem a méh kiölésével kell elvenni mézüket, hanem a korán rajzó családától csak egy rajat vegyenek, az előraj kijövele után a 22-ik napon dobolják ki, a kidobolt méh őszre, mint raj, teledolgozza uj kasát, a kidobolt kasban ekkor a legtöbb mézet nyeri, családja is megmarad.

E módszer mellett nem lesznek elgyöngült családok, nem kell őszkor rakásra ölni a méhet

Most térjünk át e kérdésre, milyen legyen a kaptár?

Igen helyesen mondja S. »a melyik a méhek életfeltételeinek legjobban megfelel.« Itt megjegyzem, hogy télen a méheket etetni igen veszedelmesnek tartom. Ha szomszajnak méheink, csak akkor szabad és kell segíteni rajtuk. Ha helyesen rendeztük be télre, a felügyeleten kívül más dolgunk nincs velök.

S. szerint a méhek létfeltételének az a kaptár felel meg, mely 1., a méheknek tágas lakhelyet ad. 2., a téli hideg ellen jól megvédi és 3., a melyben háborgatva nincsenek. Helyes, de hozzáteszem még: 4., a keretek könnyen kiépíthetők legyenek, 5., a keretekben a mézet egészen aljáig befedhessék és 6., az anya petezésének megfeleljenek.

S. »értésülései« tehát nem »tapasztalatás« szerint, e feltételeknek legjobban megfelel a Boczonádi rendszere, mert ez az országosnál is alkalmazható.

Most vegyük sorra a létfeltételeket:

1. *A méheknek tágas lakhelyet ad.*

Igen, tágas lakhelyre van szükségük, mert különben nem fejlődhet a család. De éppen ez a kérdés súlypontja, milyen az az *elégendő* tágas, mert ha túl az elégen tágas, sok tekintetben káros a méhészre.

Véleményem szerint ennek meghatározásában arra kell figyelnie a méhésznek, milyen a méh legelője? A hol egy jó család be-

gyűjthet 50, sőt több kgr. mézet, ott én is ajánlom a Boczonádi kaptárát, de a hol nincs a közelben nagy ákáczos, nincs őszszel tarlóvirág, bizony ott már alább kell szállanunk a tágasság meghatározásában. Nálam már igen jó, ha legfeljebb 24 kgr. mézet gyűjthet egy család — és pedig kedvező időjárás mellett. Nehány akácza van a községben, de 30 év alatt csak kétszer hordhattak belőle; akkor is 2—3 nap, mert vagy bimbójában megfagy, vagy havas eső, vagy nagy esőzés és szél rontja el. Tarló virág nincs, vetni is próbáltam a mezőn, nem sikerült, tehát a Boczonádi kaptárát én nem használhatom, az nálunk *túl tágas*.

Az országos kaptárakat használtam, de ez már igen kicsiny, az anya petezésére nem elegendő, nem fejlődhetik a család, ha nyáron jó hordás mellett megnépesedik, nincs helye, a hova mézet gyűjtsön, ezért és még több okok miatt felhagytam az országos kerettel, Sötér-féle kaptárakban méhészkedem, melyben van 3 sorban 9—9 keret 24 cm. magas és széles keretekkel, a lép vastagságának megfelelő 23 mm. széles keretléczekkel, kerettávolsága egymástól 1 cm. A méhgyilkos Hanemann rácsot soha nem használom. Ezen kereten a méhcsalád szépen fejlődhet, van erre is, mézre is elegendő tere. 9 keret mézet $1\frac{1}{4}$ kgr.-jával nyerhetek tőle s marad ugyanennyi télre.

A gyöngébben mézelő helyeken legalkalmasabbnak tartom és elegendő tágas is a Sötér-kaptár. A jó mézelő helyen pedig a Boczonádié.

2. *A mely a téli hideg ellen jól megvédi.*

Ezt elérhetjük minden rendszerű kaptár mellett, csak dupla fallal, a közt kitömve készítettük s télre a méztérbe tegyük papírt, vagy szalmapárnát.

3. *A melyben háborgatva nincsenek.* Mindenféle kaptárban ki vannak téve a kíváncsi méhészkedőknek. Sok méhész tudja mindig, hány keret fiasítása van kaptárában; tehát a feltételt helyesebb így kifejeznünk, *a melyekben legkevésbé van szükség a háborgatásra*. Én a Boczonádi rendszert eddig nem próbáltam ugyan, de szándékozom, mert azt igen helyesnek tartom. Tavaszkor felrakja a kereteket és még csak a pergetéskor háborgatja, a nagy hordás elmulta után; máskor keretek berakásával nem háborgatja; tehát használjuk ezt a rendszert, csakhogy az országos kerettel, minthogy ez a család kifejlésére elégtelen és a kis keretben levő méz nem elegendő a családnak téli élelmére, hordáskor nincs a méz számára elegendő hely, — az országos kerettel a Baczonádi rendszer mellett sem érhetünk célzt; tehát a jó mézelő helyen a Boczonádi, a gyöngébb helyeken a Sötér-féle kaptár, — a Boczonádi rendszer mellett használva, — szerintem az a kaptár, mely hasznot is ad s a legkevésbé szükség háborgatni.

4. Én monnom már, hogy a *keretek könnyen kiépíthetők legyenek*.

Az országos egész keret már e célból sem alkalmas. Egyszer egy rajnak előre 4 országos keretet adtam be s azután, mivel szép raj volt, 3 pár félkeretet. Őszkor kibontottam, hogy betelejem, elől a 4 egész keret teljesen üres volt, a mint betettem, tehát csak kényszerűségből, nem kedvvel építenek benne. A Sötér-féle keret e célra is megfelel.

5. *A keretekben a mézet egészen befedhessék az aljáig.* Ezen cél elérésére az országos egész keret nem alkalmas, gyengébb mézelésű helyeken a 24 cm.-nél magasabb keretek sem, természetesen a Boczonádié sem, mert ezeket a méhek nem képesek egy év alatt úgy megtölteni és befedni, hogy alkalmas legyen, a középső soron levő a telelésre s még jusson az alsó keretekbe is valami, ha a felső részből elveszük a mézet; de

6. *Az anya petezésének is kell hogy megfelelők legyenek a keretek.* Az országos fél keret, mint felebb is említém, nem felel meg. Jó hordásokról vagy a méznek, vagy a fiasításnak nincs helye. Gyenge hordású vidéken elszaporodik ugyan a méh, de nincs mivel még rajoznia sem, ott ül a remérdek nép a kijárón s annak élelem kell, a mit behordhat a család, azt felemészti. A kis kereten akadályozva van az anya a petezésben. Nagy keretekben van helye, de nincs méz elegendő a család táplálására. Ezért ajánlom gyengébb helyekre a Sötér-félét, jó mézelő helyekre a Boczonádiét. — E két kaptárt tartom a méhek életfeltételének megfelelőeknek, de a Sötér kaptárát is a Boczonádi rendszer szerint használva.

(Folyt. köv.)

Pusztítsuk-e a heréket?

»Mindaz, aminek létezése a természet örök törvényén alapszik, ok nélkül nincsen.« E bölcs mondás rátalál mindenre, amit Isten alkotott. Ennek hódol a méhek államélete is, amely ok nélküli dolgot nem tűr meg.

Amint a kaptárban az ifju dolgozók száma jól megszapordott, a méhek heresejtek is kezdenek építeni, melyeket az anya bepetéz s kikelnek annak idején a kaptár annyira beczéztetett urficskái. De nemcsak most képezik azok a beczéztetés tárgyát, hanem már bölcsőjükben majdnem jobban vannak dajkálva, mint az ifju anyák. Amikor pedig kikeltek, nemcsak nem dolgoznak semmit — mert ily lealacsonyító szerep elvállalásának megfelelő eszköz-

zökkel nem rendelkezik, -- hanem amellet, hogy a behordott mézet fogyasztják, nagy testük és lomha mozgásuk által a dolgos nép utjában lábatlankodnak.

Sokszor csodáltam, hogy egy-egy kaptárban annyi a here, hogy elég volna egy egész vidék ifju anyáinak megtermékenyítésére, ha meggondoljuk, hogy a megtermékenyítéshez egyetlen here s elég.

Többszöri megfigyelés után rájöttem arra, hogy a méheknel is, mint más állatoknál, a fajfentartást szolgáló egyedek pusztulási eshetőségeiknek megfelelően kisebb-nagyobb számban jönnek létre.

Tehát e szabály alól a méhek sincsenek kivéve.

Az anyáról nem is szólok. Az csak egy-két alkalommal van kitéve a külső veszélynek. Azonban a méhek más két egyedénél egészen máskép áll a dolog. Amily kicsiny és karcsu a dolgozó, ép oly nagy és zömök a here; amily ürge, ügyes az előbbi, oly lomha, együgyü az utóbbi; amennyire fel van az szerelve gyors repülőképességgel és szuró eszközzel annyira nélkülözi a here ezeket. Egy alkalommal szemtanuja voltam, hogy egy forró juniusi délben a kaptár napos oldalát egy egész sereg here lepte el. Egy pár pillanat mulva ott termett előbb egy, azután két, három, négy fecske s a sütkérező lomha tömegben pár rövid perc alatt oly pusztítást vitt véghez, hogy alig maradt abból egy néhány. S csodálattal tapasztaltam, hogy az ottmaradtak legkisebb jelét sem adták menekülési szándékuknak. Szaporaságukat -- lehet, hogy csalódom -- ezen élehetlenségük ellensúlyozásának tudom be.

A méhészek egyáltalán nem örülnek a herék ily szaporaságának s mindenkép igyekeznek azokat pusztítani. E célból általános három módot szoktak alkalmazni.

1. Munkás sejteket adnak a kaptárba, hogy a herefiasítást meggátolják.

2. A már meglevő herefiasítást a sejtnyitó késsel lenyakazzák.

3. A már kikelt heréket herefogókkal fogdossák, hogy a mézet ne fogyasszák.

E három mütét egyikét sem találom célravezetőnek.

Az első azért nem, mert ha a méheknek nagy kedve van a hereneveléshez, a beadott munkássejteket sok esetben lerágnák s azok helyett heresejteket építenek.

A másodiknak azért nem vagyok barátja, mert a méhek a lenyakazott herefiasítás kihordásával nagyon sok mézgyűjtésre való időt pararolnak el s a helyett, hogy a fáradsággal kiürített sejtet mézzel töltenék meg, azokban újból herefiasítást nevelnek.

A harmadik eset azonos az előbbivel. A kikelt herefiasítás nem fogyaszt el sokkal több mézet, mint az előbb leirt körülmény folytán létrejött idővesztéséből származó mézhiány.

De nem is természetes a méheket a herenevelés gyönyöreitől teljesen megfosztani. Ez által munkakedvüket demoralizáljuk s épen ellenkezőjét érjük el annak, amit tulajdonképen elérni óhajtottunk. A herenevelés, mint a fajfentartás egyik tényezője nélkül a méhek természetellenes állapotba jutnak. Mindezekkel nincs az mondva, hogy a méhek herenevelési ösztönét és vágyát teljes kifejezésre engedjük jutni, de ne is fojtsuk el azt egészen.

Legcélszerűbb, hogy midőn a kaptárban már jól fölszaporodtak az ifju munkások, egy kis keretet félig szereljük fel dolgozósejtes lépkezdéssel s engedjük, hogy a másik felét tetszésük szerint heresejtekkel építsék ki. E művelet által a méhek munkakedve annyira fokozódik, hogy az a kikelendő néhány here által elfogyasztott méz tekintetbe sem jöhet.

Ha már most a család rajzását meggátoljuk, vagy az időjárás és egyéb körülmények miatt a méhek rajzási szándékuktól elállanak, maguk a méhek fogják a heréket — ezen előbb annyira becéztetett urficskákat — a kaptárból — irgalmat nem ismerve — kidobálni.

Az idő és a méh.

»Az idő a gazda« mondja a példaszó. S ez, különösen a méhekre vonatkozólag nagy igazság. Lehet valaki a legokosabb, a legmodernebb okszerűbb méhészt; hordozhatja legelőről-legelőre méheit; készíthet vagy készíttethet számukra bármilyen lakást, nem ér az semmit, nem gyarapodik, illetve nem haladnak azok előre sehoh és semmiben, ha az időjárás nem kedvező, nem alkalmas.

Lehet a méhcsalád a legnépesebb, birhat az a legfiatalabb termékeny és tevékeny anyával, ha az idő nem megfelelő, a legkitünőbbnek vélt család is legközelebbi év telén, a gazda által előre nem látott okok következtében elpusztul s csak a bőrével (a megmaradt lép) fizet a gazdának.

Mig kedvező, jó esztendőben a legkisebb, a leggyengébb is, pl. egy próbaképpen öreg anya biztosítónak kitelelt kicsiny kis család annyira felgyarapodhatik, hogy egy két életképes rajt ereszt-
het, felesleges mézzel örvendeztetheti meg gondozóját s még maga is pompásan kitelelhet a maradékból s jövő jó esztendőben tovább folytathatják ösztönszerű működésüket; vígan élnek, nagyszerűen gyarapodnak, szaporodnak s egy pár év alatt benépesítik az egész méhest, s a folyton növekedő gyűjteményükből mindig több és több felesleget szolgáltathat s évről-évre jobban és jobban *megkoronázzák* az örvendező méhestulajdonos zsebeit. Ez a körülmény méhészkedésre ösztönzi a szomszéd gazdákat, a szegényt úgy, mint a gazdagot egyaránt; s egy pár esztendő alatt méhestulajdonos lesz a község minden iparkodó embere, s hálaadással s magasztaló áhitattal dicséri, kicsiny és nagy, a mindennekfelett álló bölcs gondviselő édes Atyát, s bámulattal tapasztalja, hogy az a parányi rovar, melyet a tudatlan uton-utfélen, ha elébe kerül, széttapos, mily csudaszertüleg képes az emberi családokat is boldoggá tenni, felsegíteni, felruházni, élelemmel ellátni s jórészt minden szükségletét kiegyenlíteni.

S vajjon miből? kérheti a gondtalan. A virágból uram! mely alkalmas időben terem ott is bőven, ahová a magot el nem hintette senki sem, ahol nem kapálja, nem gyomlálja, nem öntözi senki, hol a méhen kívül semmi — az embernek hasznot adó — állat fel nem keresheti, meg nem eheti, illatát nem élvezheti s a benne képződő istenadta *nektárt*: a mézet, ki nem aknázhatja s az emberiségre hasznosan, tömegesen egybe nem gyűjtheti.

S mi több, e munkájával öntudatlanul, e repülő rovar mily változásokat idéz elő a növényvilágban. A méh az ő fáradhatatlan tevékenysége által hány ezer, meg ezer különb fajú növénynek ad létet, eredetet az ő virágról-virágra való röpködésével.

Hány igen becses és hasznos fa s más növénynek termékenyíti meg virágát, mely ennek következtében adja az embernek a legfinomabb gyümölcsöt, mely igen sokszor ennek hiányában a legnagyobb részben elmaradna.

Ellenkezőleg, ha az idő nem alkalmas, ha a jótékonyan ható nap melegét nem váltja fel a csendes meleg eső; ha eső csak ritka nagy időközökben van vagy egyáltalában nincs, s ha száraz

vagy hideg szelek dühöngnek nap-napután, akkor az emberi tudomány megáll, a méh kitartó tevékenysége, futása, fáradtsága kárba veszett, hiába való munka, mely az ő annyira rövid időre szabott drága életét még rövidebb időre szállítja le, s a legtevékenyebb igyekezete mellett sem képes többet gyűjteni, mint a mennyi a fejlődésben levő család szükségletét kielégitené, s nem egyszer a nyár derekán pusztul el az egész család.

Ha száraz, harmat és eső nélküli időben a rendkívüli szorgalmas, kitartó tevékenységgel tudna is az erős méhtörzs valamelyes mézet innen-onnan összehordani, melylyel a méhészt véleménye szerint a következő tavaszig beérhetné. Igaz, ha beérhetné; de mi történik mégis a legerősebb családdal is a bekövetkező télen? Fájdalom, elpusztul az mind éhen, szomjan.

A tele kamarát képtelen a maga szükségletére felhasználni, az egymásra hordott mézeslép tetején étlen kénytelen a szegény munkásnép meghalni; mert a száraz időben annyi fáradtsággal összegyűjtött ételmet a tulságos megczukrosodás, megkeményedés miatt felemészteni képtelen.

Igy történt ez az 1904 évben. A rettenetes szárazság, mely az országot csaknem végpusztulással fenyegette, a méhállomány-nak is több mint 50—60%-át tönkre tette.

Böloni István,
áll. isk. igazgató.

(Folytatása köv.)

A viaszhamisítás.

— Irta: Kálmán Márton. —

Isten az embert nemcsak szabad akarattal ruházta fel, hanem jogot adott egyszersmind arra is, hogy a világon minden élő és élettelen fölött uralkodjék s úgy azokat, mint az elemeket saját hasznára fordithassa.

Az ember ezen jogát nemcsak teljesen kihasználja, hanem ezzel legtöbb esetben visszaél. Nem elégszik meg azzal, ha valami természetes módon hasznára van, hanem elméje minden erejével oda törekszik, hogy azt kijátszhassa. Legekleatansabb példa erre a viaszhamisítás.

Látta azt az ember, hogy a viasz a méhek életével a leg-szorosabb kapcsolatban van, addig kísérletezett és okoskodott, amig

megállapította, hogy egy kilogramm lépépítményhez 10 kilogramm méz kell.

És e fölfedezés szörnyen fáj neki. Bántotta kapzsiságát a 9 kgr. méz elvesztése. Mit tett? a lépekből előbb kiszűrte, később kipergette a mézet s az üresen maradt lépeket újból beadta a méheknek, hogy azt megtöltsék. De ezzel sem elégedett meg. Amint látta, hogy az ócskuló lépek szűkülnek és megbarnulnak, gondolt egyet s beolvasztotta, táblákba öntötte s azokra a sejtkezdeményeket művészi módon benyomkodta. Ezen műveletét elnevezte *múlépnek*. A mülépet azután betette a kaptárba. Ime kis bogár káim, megkíméltelek egy nagy munkától. Fondor mosolylyal betette a kaptár ajtaját s várta az eredményt. Bevált. A méhek a beadott mülépet elfogadták, munkába vették.

Eddig azonban még nincs baj, habár a természetesség ki van játszva. Ez okosság és nem bűn.

De minél inkább elterjedt a keretes kaptárokkal való méhészkedés, annál érezhetőbb lett a viasz hiánya. A méhészek minden törekvése a mézgyűjtés fokozására irányult. Ennek emelkedése természetesen a viasztermelés rovására ment. A méhészek legnagyobb része alig termelt annyi viaszt, amennyi saját méhese felszerelésére elég, úgy, hogy ma ott állunk, hogy akinek 20 család méhe van s 150 keret tiszta viaszból készült müléppel rendelkezik, az nagy tőkével bír. Azt a néhány ezer mm. viaszt, amit évenként az ország termel, elnyeli a külföld. És mit ad érte cserébe? Elmondom alább.

Ismerek olyan méhészt is, aki mióta méhészgazdaságot folytat, nem mutathat fel 10 kgr. nyers viaszt, amit ne a mások által készített mülépből olvasztott volna.

Tehát jó lélekkel elmondhatjuk, hogy a viasztermelés nem áll arányban a méhészet és ipari czélokra szükséges fogyasztással.

De »minden vásárnak megvan a maga komédiása«. Ugy vagyunk a mülépvásárral is. Akad kapzsi ember, aki ezen aránytalanságot a saját zsebére kiaknázza. És hol vannak ezek? Ott, a hová azt a kevés nyers viaszunkat kidobáljuk. Külföldön. A méhészeti szaklapok hirdetései közt mindig megtaláljuk »Ajánlom mülépgyáramat«. »Felelősség mellett tiszta méhviaszból«. Tiszta méh-

viaszból? *Fiat pro veritate.** Sokan voltak, még a legtapasztaltabb méhészek közül is, kik a külföldi mülépgyáarak ily kecsesgető hirdetéseinek felültek s rendelői lettek. Én nem akarom elhinni, hogy azok tiszta méhviaszot kaptak volna, mert én sem lévén jobb a Deákné vásznánál, rendeltem s nem kaptam tiszta viaszból készült mülépet. Ha pedig minden áron elakarnák velem hitetni, hogy a mülépgyárosok valódi méhviaszból készítik a mülépet, szerényen kérdem: Honnan van az, hogy a gyári mülépek színe olyan különböző, szaga pedig minden egyébire, csak viaszra nem emlékeztető, és kagylós helyett szálas törésű? Ha e kérdésre elfogadható feleletet kapok, amit nem hiszek, tovább megyek s azt kérdem: Ha tiszta, valódi a mülép, amit gyártanak, miért nem fogadják el azt a méhek, miért nem építik ki, miért nem petéz azokba az anya? Ezek a hamisítás hamisítatlan jelei. Nem hagyhatom megcmlítés nélkül, hogy láttam olyan mülépet is, amely még a viasz-moly pártfogását sem érdemelte ki, hanem csak rásandítva röp-ködte körül, mintha azt mondotta volna: »hiszi a kő«.

Okszerű méhészeknek szeretjük magunkat nevezni, legyünk tehát a mülép megválasztásában is azok. Le tehát a parafin-, föld- és növényviaszszal. Szerezzünk be müléppréseket, készítsük magunk a szükséges mülépet tiszta méhviaszból s ha nincs módunkban mülépprészt beszerezni, a Méhészeti Közlöny nem emlékszem mely számában** egy olcsó mülépprés készítmódja meg van írva, azt mindenki saját maga elkészítheti.

Hogy pedig elegendő nyers viaszunk legyen, kaptáraink közül a szükséghez képest többet vagy kevesebbet rendezzünk be viasztermelésre, vagy tartsunk egy pár parasztkast kizárólag e célra. Ha pedig állományunk oly kicsiny, hogy abból viasztermelésre egyet sem szakíthatunk ki, akkor folyamodjunk mülépért valamely hazai megbízhatóbb mülépgyárhoz. Rendeljük attól óvatosságból előbb kis mennyiséget s ha a viasz valódiságáról meggyőződünk, rendelhetünk többet is. De mülépért külföldre semmi szín alatt ne menjünk.

Miután hazai mülépgyáraink legnagyobb része amugyis egyesületi tag, s ha nem volna is az, találjon az egyesület módot arra,

* Legyen az igazság kedvéért. Szerk.

** A „AMéh. Közl.” 1895. évi 4-ik számában Dr. Ribáry F. írta le.

hogy lépjen valamely mülépgyárossal szerződési viszonyba,* hogy egy meghatározott árért szállítson az egyesületi tagok részére fel-tétlen tiszta méhviaszból készült mülépet és fogadjon el feldolgozás végett mülépekért cserébe nyers méhviaszt.

Ily módon talán el lehetne érni, hogy a méhészek tiszta, valódi méhviasz mülépek birtokába jussanak.

Junius havi teendők a méhesben.

Május hava sok elkedvetlenedett méhésznek örömet hozott. Azoknak, kiknek méhcsaládai a hosszú tél alatt megtizedelődtek, reményt nyújt s jövő kitarásra ösztönzi, mert hiszen a méhészek életében ez már megszokott dolog. A virágok ezerféleségétől, csillogó szinpompájának ékességétől duzzad a természet.

A méhlegelők oly pazarul ömlesztik a virágport és nektárt, milyen három év óta nem volt. A fagyos szentek minden baj nélkül multak el, még egy virágnak sem ártottak. Kedves kis méhikéink sürgősen dolgoznak s a kinek családai elég erősek, május második felében már pörgethetett.

A rajzás főideje nálunk az erdélyi részekben, valamint a felvidéken is junius hóra esik. Minél korábban jelentkeznek a rajok, annál biztosabban meggyarapodhatnak s a jövő tenyésztésre annál alkalmasabbakká fejlődnek. Junius haván tul rajzást ne tőrjünk, mert az nagyon meggyöngíti az anyatorzset s a raj még téli szükségletét sem tudja begyűjteni. A szaporitást illetőleg tartsuk szem előtt, hogy csak 50% szaporulatot engedjünk legfennebb; a ki pedig szaporítás céljából parasztkasokat tart, azokból 100%-ot.

A már rajzott törzsekből az anyabölcsőket 1–2 kivételével kimetszvéen — mikor a rajzással erősen megfogyott gyűjtő munkások 5–6 nap alatt ismét fölszaporodtak, a délelőtti órákban, mikor legerősebben hord, állítsuk a törzset a raj helyére s így a további rajzást meggátoltuk. Az anyatorzs erős marad, a raj is népesebb lesz. Vagy pedig a rajzásra készülődő családot állítsuk egy gyengébb család helyére s biztosan elmegy a rajzási kedve.

Megjegyzem, hogy a helycserét csak olyankor kell eszközölni,

* Gondolkoztunk mi már ezen, hanem kivitele nagy nehézségekbe ütközik sok tekintetben. Azonban, ha modját megtaláljuk az ellenőrzés pontosságának, azon leszünk, hogy megvalósítsuk Szerk.

mikor a méhek legjobban gyűjtenek: d. e. 8–11 óra között. A rajzás ilyen meggátlása csak kasokkal történik, a kaptárban levő család lépeiről könnyen leszedhetünk minden anyaházat, vagy elvehetünk 1–2 fiasításos keretet s beadjuk egy gyengébb családnak s helyébe üreset teszünk.

A kivonult raj rendszerint valamely fa ágai közé telepedik le, honnan a már készen tartott, jól kitisztított, méhfüvel bedörzsölt és higitott mézzel megpörmetezett kasba a fa ágának meg-rázásával befogjuk. Ekkor lassan a földre borítjuk, szélei alá deszkát teszünk, hogy a még künnlévők is bemehessenek. A kast ott hagyjuk estefeléig s ekkor ha kasba akarjuk hagyni, azt kiszemelt helyére tesszük, ha pedig kaptárba akarjuk átlakolni, a már elkészített kaptárhoz visszük, csucsára zökkentjük s az így egy csomóba esett népet egy biztos lökessel a kaptárba ütjük. E célra nagyon szükséges a söprő garat, mely megakadályozza a méhek széthullását. A kaptárba a raj nagyságához képest 3–3 vagy 4–4 keretet illesztünk az alsó és középső eresztékbe. A raj ilyenkor legtöbbször szép dolgozós lépet épít s ha netalán egész lépközfalunk nem volna, úgy a felső lécz szélességének közepére egészen végig 1–2 ujnyi lépszeletet is tehetünk. De ha azt akarjuk, hogy a raj gyorsabban gyarapodjék, ragasszunk egész lépközfalat (múlépet) a keretekbe. A keretek berakása előtt a kaptárt belől és a keretekbe ragasztott mülépeket mindkét oldalon langyos hig mézzel permetezzük meg.

A rajokat 1–2 hétig ne háborgassuk. Ekkor a népesség arányához képest adjunk be 2–4 üres lépet, még pedig mindig 2 telt lép közé. Mindig csak annyi keret legyen a családban, mennyit ellep.

Az apró rajokat ne törjük, mert ezek csak gyötrelmére válnak a méhésznek, hanem az anyát kifogva, vagy a rajzó törzsre verjük vissza, vagy egyesítsük. Ha az idő roszra fordulna, a rajokat etetni kell, ha azonban kedvező s a család gyorsan erősödik s már megtöltötte a költő-tért, a mézürt is megnyithatjuk, illetve a Boczonádi rendszer szerint a keretsorokat egygyel fennebb tethetjük ugyanazon sorrendben s alól üres kereteket adhatunk be.

Rajzás idején a fölösleges anyákkal és anyabölcsők fölhasználásával apró 2–3 keretes anyanevelő családcskákat csinálunk,

hogy szükség esetén az öreg anyák kicserélésére tartalék anyák legyenek.

Ott, hol kevés fa van s így lehet tartani a rajok megszőkésztől, czélszerűbb múrajt készíteni, melynek sokféle módja van. Múraj készítésre mindig a legerősebb törzset válasszuk ki, mely lakását egészen megtöltötte. Kereteit — a két legbeiső kivételével — szedjük ki mind és rakjuk a bakra. E közben az anyát kikeressük, félretesszük s mikor minden keret künn van, az anyás keretet visszaadjuk a törzsnek s a kaptár ajtaját betesszük. A kiszedett keretek közül a legszebb méhkenyeres lépet befüggesztjük a múraj számára elkészített, jól kitisztított kaptárba a menőkéhez. Föléje egy szép mézes lépet teszünk, azután az anyatörzs összes befödött fiasításos kereteit rakjuk be az új családnak, majd egy friss fiasításos, lehetőleg petés lépet teszünk alá, melynek alsó széléből egy ujnyi szélességűt levágunk, hogy az építendő anyaházak megnyujtására hely legyen, végül még egy szép lépkenyeres és 1—2 mézes lépet, az ablakot, ajtót feltesszük s kész a múraj. Az anyacsaládnak visszaadjuk a többi keretet s hogy veszteségét minél előbb pótolhassa, a telt keretek közé üres lépeket helyezünk.

A friss fiasításból a múraj csakhamar több anyaházat készít, melyeket 8—10 nap mulva — két legszebbnek kivételével — el kell távolítani. Az anyát azért hagyjuk az anyatörzsnél, mert ha árván hagynók, 14—15 napra esetleg természetes rajt adna s nagyon meggyöngülne.

A viaszmoltyól — kivált esős időben — óvjuk meg a családokat az aljdeszkáknak gyakori tisztogatásával, az üres lépeket pedig koronként tartsuk kénfüstre. Az itató vályuból a víz sohse fogyjon ki.

Mezei.

A műlépgyárak.

A kaptárokkal űzött méhészet elterjedésével kapcsolatban mindinkább érezhetőbbé vált a sejtközfalak mesterséges előállításiának szüksége. Ez általános szükségét látva, az ipar is résztvett a méhészet fejlesztésében az által, hogy eszközt állított elő a sejtközfalak mesterséges úton házilag való elkészíthetésére. A gyárosok versenyre keltek a műlépgrések és hengerezők feltalálásában és gyártásában. Természetes, hogy a versenyből azok kerültek ki

győztesen, a kik olcsóbb és könnyebben kezelhető eszközt tudtak produkálni.

Nagyobb állománnyal rendelkező méhészek be is szerezték maguknak a műlépkészítéshez való eszközt s házilag állították elő műlépszükségeiket. A méhészek legtöbbször azonban nem szerezhette azt be részint azért, mert a kisgazdáknak, kik amugyis állandó pénzsűkében vannak, módjukban nem állott, részint pedig azért, mert az a kisebb méhállománynál nem fizette ki magát.

De nem is kellett a kisebb méhesgazdáknak az eszközöket beszerezniök, mert akadtak vállalkozó szellemű emberek, kik — fölhasználva a mutatkozó szükségletet — eszközöket szereztek be, műlépeket készítettek s azt áruba bocsátották.

A mint szaporodott a műlépkészítők száma, úgy fejlődött ki köztük a verseny is, mely egyuttal a reklámot provokálta. Az ilyen műlépkészítők *műlépgyáraikat* kezdték hirdetni s ezt teszik ma is. Ezen gyáraknak nevezett műlépkészítők ma sem igen rendelkeznek más eszközökkel, mint egy nagyobb méhesgazdaság. Egyszerű kézi formák, prések vagy hengerelőkkel.

Egyes gépgyárak, melyek méhészeti eszközöket is gyártanak, valamint a nagyobb méhesgazdaságok rendszerint készítenek egyszerűs mind eladásra szánt műlépeket is, de ezt csak mint mellékfoglalkozást üzik.

Önálló gyár (melyet annak nevezhetünk), a mely csupán műlépek készítésére van berendezve, nagyon kevés van még. A mi kevés van is, az úgy el van oszolva a földön, hogy Európába alig jutott egy.

Annál meglepőbb, hogy egyesületünk veterán tagja Biedermann Ferencz vállalkozott Európa *második gőzüzemű műlépgyárának* föllállítására.

Nem csodálkozhatni, hogy a mult hó végén egyesületünk tiszttikarának és válszaktmányának egy néhány tagjából álló kis társaság kíváncsi volt Európa második műlépgyárát látni s látogatást tett Biedermann tagtársunk telepén, hol javában folyt a munka. A szívélyes tulajdonos készséggel mutogatta meg a gyár berendezését s gépei működését.

A gyár az udvar felső részén e célra épült külön épületben van elhelyezve. Fölszerelését négy modern gép képezi, melynek segélyével a nyers viaszból rövid pár perc alatt tetszés szerinti nagyságban levágott, csomagolásra kész műlépet képes előállítani. E gépeket egy az épületnek kiszögélő részében föllállított négy lóerejű gőzgép tartja üzemben, mely egyszersmind a gyártelep bevilágításához szükséges villamos-készülék mozgó erejét is szolgáltatja.

A Biedermann gyára már annál is inkább megérdemli a közfigyelmet, mert a közelmúltban költséget és fáradságot nem kímélve, hosszabb tanulmányútat tett, mielőtt gyárát — mely ezekbe került — fölállította. S azt saját jól felfogott érdekében úgy rendezte be, hogy gyártmányai az eddig forgalomban levő készítményeket tisztaság, jóság és pontosság tekintetében fölülmulhassa. A mit annál is inkább föltételezünk, mert ellenesetben költséges alkotása, nemcsak hogy kamatait be nem hozná, hanem egész vagyonát is veszélyeztetné. A szállítási pontosságról — bármily megnyiságú mülép rendelésnél — tekintettel a tapasztalt gyors előállítás lehetőségét — fölösleges is szólanunk.

Reméljük -- a tapasztaltak után — hogy ezen gyárban megbízható mülép beszerzési forrást találunk s őszintén kívánjuk, hogy tagtársunk ezen költséges és fáradságos vállalkozását minél szebb siker koronázza.

V.

Irodalom.

„A Méh“ második kiadása sajtó alatt van s 6-8 hét múlva okvetlenül meg fog jelenni. A munka 7-8 ívvel terjedelmesebb lesz az elsőnél s 500 legkiválóbb képen felül fog tartalmazni. Nem kiméltem sem szellemi munkát, sem anyagi áldozatot, hogy könyvemet a korszellem legmagasabb polczára emelhessem. De türelmet kérek, ezuton értesíteni fogom tisztelt méhésztársaimat, ha munkám megjelent. Előjegyzéseket és pénzküldeményeket el nem fogadok. Az első kiadásból példányokkal nem szolgálhatok többé. Könyvemnek ára 6 korona lesz. A szállítási díjat a rendelő fizeti.

Tisztelettel

Báró Ambrózy Béla
Temes Gyarmata.

Kérelem. Tisztelettel kérem azon méhésztársainkat, kiknek eladásra szánt mézők lesz, egy kis minta beküldésével a mennyiség és ár megjelölése mellett egyesületünk főtitkári hivatalához (Kolozsvár, Mészáros-utca 3. sz.) sziveskedjenek bejelenteni, hogy az esetleg egyesületünknel mézért tudakozódóknak kellő felvilágosítást adhassunk s így a fölösleges mézet értékesíthessük. Valamint kérjük tudatni az eladásra szánt rajok számát és árát is.

Az elnökség.

Tartalom: A kaptár-kérdés. *BacsKay Sámuel.* — Pusztitsuk-e a heréket — Az idő és a méh. *Bölöni István.* — A viaszhamisítás. *Kálmán Márton.* — Junius havi teendők a méhesben. *Mezei.* — A műlépgyárok. *V.* — Irodalom. *Báró Ambrózy Béla.* — Kérelem Az elnökség

Apró hirdetések.

Mézpergetőim

több kiállításon ki lettek tüntetve, bámulatos olcsóságuk mellett a legjobbak, legerősebbek és a legtartósabbak, a miről kezességet vállalok. Mézszűrő, méztartó bádogokat, min-

dennemű méhészeti eszközöket raktáron tartok s a legjutányosabb áron készítek, ugyszintén legjobb fajta gyümölcszedőket is.

Sajler Géza, bádogos
Kolozsvár, Mátyás- király-u. 2. sz.

MÉHTENYÉSZTÉSI KALAUZOM

III. kiadását 1 K. 30 fillér előzetes beküldése után bérmentve küldöm. **Dömötör László Szekszárd.** 2-6

Méhészek figyelmébe

ajánlom 1878-ban alapított műlépkészítőmben, saját viaszomból amerikai hengergépekkel készített, ország-szerte elismert kis és nagykeretbe való **műlépemet** kilogrammonként csomagolással együtt 5 kor. A tiszta méhviasz valódiságáért szavatolok. — A műlép keretméreteit kérem pontosan megjelölni. 2-2

PATKA VENCZEL méhészete, **Borszék, Csikmegey.**

Ábrahám Sándor

Kolozsvárt, Wesselényi
Miklós-utca 17. sz. a.

Ajánlja férfi és női divatüzletét. Női ruhák mérték után készíttetnek, valamint kész női ruhák dús választékban raktáron tartatnak.

Olesó árak! 2-6 **Pontos kiszolgálás!**

Nyomatott Gamán János örökösénél Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 10. sz.